16.9.2025

Espoon kaupungin lausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Espoon kaupunki kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikossa mainitusta asiasta.

Pidämme lakiesitystä pääosin selkeänä, mutta haluamme tuoda esille muutamia seikkoja.

Varhaiskasvatuksen palveluseteliä koskevan lakiesityksen 3§:ssä määritellään omavastuuosuus palveluntuottajan varhaiskasvatuspalvelun hinnasta, jonka lisäksi asiakkaalta ei saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja. Lain perusteluissa todetaan, että kunta voisi edelleen sääntökirjassa määritellä omavastuuosuutta koskevia ehtoja, kuten niin sanotun hintakaton. Lakitekstissä ei kuitenkaan selvästi tuoda esille kunnan mahdollisuutta määritellä hintakattoa sääntökirjassa, jolloin hintakaton soveltamismahdollisuus jää epäselväksi. Mielestämme lakiteksti tulisi kirjata yksiselitteisenä niin, että sen soveltaminen oikein olisi mahdollista tutustumatta lain perusteluihin. Pidämme myös tarpeellisena, että kunnan on mahdollista asettaa hintakatto tarvittaessa nollaan, jotta kunnalla on niin päättäessään mahdollisuus kehittää palvelusetelipäiväkotien ja kunnallisen tuotannon varhaiskasvatusta kuntalaisasiakkaiden kannalta yhdenvertaisina vaihtoehtoina ilman, että korkeampi omavastuuosuus ohjaa asiakkaiden valintoja.

Hallituksen esityksen säännöskohtaisten perusteluiden mukaan omavastuuosuuden lisäksi palveluntuottaja voi periä palvelunkäyttäjältä kohtuullisia ja todellisiin kuluihin perustuvia laskutuslisiä tai vastaavia kuluja. Hallituksen esityksestä ei selkeästi ilmene, voiko kunta asettaa sääntökirjassa tarkempia ehtoja laskutus- tai muille vastaaville lisille esimerkiksi ylärajan näille maksuille.

Lakiesityksen 6 §:ssä todetaan, että kunnan on selvitettävä palvelunkäyttäjälle tämän asema palveluseteliä käytettäessä. Kunnan tehtävänä on selvittää yleisellä tasolla palvelunkäyttäjälle palveluseteliin liittyvät asiat. Lain perusteluosan määritelmää kunnan velvollisuuksista selvittää palvelunkäyttäjälle tämän asema pidämme hyvin laajana. Perustelutekstissä tuodaan esille, että kunnan tulisi kertoa palvelunkäyttäjälle ensinnäkin niistä oikeuksista ja velvollisuuksista, joita hänellä 3 momentissa tarkoitettujen kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säädösten ja yleisten periaatteiden nojalla on. Tältä osin mielestämme palvelunkäyttäjää tulisi ohjata ottamaan selvää sopimukseen liittyvistä asioista palveluntuottajilta ja tutustumaan asiakasmaksun sekä omavastuuosuuden määräytymisperusteisiin.

Lakiesityksen mukaan palvelusetelin arvoa on korotettava 7 §:n 1 momentissa säädettyä korkeammaksi, jos palvelunkäyttäjän toimeentulo tai lakisääteinen elatusvelvollisuus muutoin vaarantuu, taikka se on tarpeen tosiasiallisista perhesuhteista johtuvat muut vastaavat kustannukset sekä kiinteistön luovutuksen yhteydessä määräajaksi tai elinkaudeksi pidätetty

rahana suoritettava etuus huomioon ottaen. Palvelusetelin arvon korottamista koskevasta asiasta on tehtävä päätös.
Ehdotettu 8 § vastaa osittain sanamuodoltaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n 4 momenttia ja siihen on viitattu myös lakiehdotuksen perustelutekstissä. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 11 §:n 4 momentissa säädetään tulojen vähennyksenä huomioon otettavista kustannuksista. Viittaus 11 §:n 4 momenttiin on perusteltu tuloperusteisen arvon määrittelyn näkökulmasta, mutta se ei välttämättä ole tarkoituksenmukainen tilanteessa, joissa kyse on palvelusetelin arvon korottamisesta. Nähdäksemme palvelusetelin arvon korottamista koskeva sääntely olisi johdonmukaisempaa, mikäli esitetty 8 § ja sen perustelut vastaisivat varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:ää, jonka mukaan kunnan tulee jättää maksu perimättä tai alentaa sitä perheen toimeentulon tai lapsen vanhemman tai huoltajan lakisääteisen elatusvelvollisuuden vaarantumisen perusteella.
Espoossa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n 4 momentti huomioidaan voimassa olevan käytännön mukaisesti jo palvelusetelin arvoa määriteltäessä. Palvelusetelin arvon korottamisesta taas päätetään tapauskohtaisesti varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain 13 §:n mukaisesti. Espoon kaupunki on määritellyt palvelusetelisääntökirjassaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 8 §:n perusteella, että palvelusetelin arvon korottamisessa noudatetaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:ää sekä kaupunginhallituksen päättämiä periaatteita varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta ja perimättä jättämisestä.

Lain voimaantulo 1.1.2026 alkaen asettaa aikataulullisia haasteita kuntien valmistelulle johtuen muun muassa sääntökirjan, sähköisten järjestelmien ja päätöspohjien päivitystarpeista. Espoon kaupunki toivoo, että laki voisi tulla voimaan vasta 1.8.2026 alkaen. Tällöin kunnille jäisi riittävästi aikaa valmisteluun.

Espoon kaupunki
Y-tunnus 0101263–6

Kasvun ja oppimisen toimiala, toimialajohtaja Merja Narvo-Akkola / puolesta varhaiskasvatuksen johtaja Virpi Mattila
Käyntiosoite: Karaportti 1
Postiosoite: PL 30, 02070 ESPOON KAUPUNKI
Puh. 040 636 9602
merja.narvo-akkola@espoo.fi